

## Partnerlandstrategi for Tanzania

Arbeidet med partnerlandstrategiene startet i kjølvannet av Stortingets behandling av *St. Meld. 17 (2017-2018) Partnerland i utviklingspolitikken (Partnerlandsmeldingen)* i desember 2018. Formålet med strategiene er å legge et langsiktig og forutsigbart rammeverk til grunn for utviklingen av samarbeidet med partnerlandene, og dermed sikre gode og varige resultater av innsatsen. Dette ligger fast.

Målet for samarbeidet er å bidra til en inkluderende bærekraftig utvikling i partnerlandene i tråd med bærekraftsmålene. Målet om at ingen skal utelates står sentralt. Samarbeidet med partnerlandene skal ta utgangspunkt i landets nasjonale planer og målsettinger, og i Norges utenriks- og utviklingspolitiske prioriteringer. En betydelig andel av norske bistandsmidler går gjennom FN, globale fond og multilaterale utviklingsbanker. Det er en prioritert oppgave å følge opp Norges multilaterale politikk, inkludert bidra til innspill og læring om hvordan de multilaterale organisasjonene fungerer samt styrke deres evne til å bistå vertslandet i oppfølgingen av bærekraftsagendaen.

Covid-19-pandemien har skapt en helt ny situasjon med særlige behov i utviklingsland. Dette er behov det er svært viktig å komme raskt i møte for å berge liv og begrense de langsiktige konsekvensene av pandemien. Derfor har betydelige bistandsmidler blitt omdisponert til tiltak for å møte konkrete utfordringer i forbindelse med pandemien, og tiltak som motvirker de negative konsekvensene covid-19-tiltak har hatt i land.

Pandemien rammer kvinner og barn hardt. Seksualisert og kjønnsbasert vold øker, tilgangen til helsetjenester og utdanning reduseres, og kvinners muligheter til å delta i økonomisk og politisk liv begrenses ytterligere. For et år siden ble det besluttet at halvparten av all norsk land-til-land bistand skal ha likestilling som hovedmål eller delmål. Å rette oppmerksomheten mot kvinner og jenters situasjon er enda viktigere nå.

Pandemien fordyper eksisterende utfordringer innen områder som helse, utdanning, sosial og økonomisk utvikling i partnerlandene. Vi vil derfor videreutvikle partnerlandsstrategiene for på best mulig måte imøtekomme partnerlandenes behov.

### 1. Bakgrunn

Den økonomiske krisen i Tanzania på 1980- og begynnelsen av 90-tallet førte til omlegging i retning av markedsøkonomi og innføring av flerpartidemokrati. Styrking av politiske og sivile rettigheter bidro til fremveksten av et mangfoldig sivil samfunn. Siden 2000 har den gjennomsnittlige levealderen økt med ca. 15 år, og barnedødeligheten og andelen fattige er vesentlig redusert. Den økonomiske veksten har ligget på rundt 7 % årlig de siste 10 årene og det er store forbedringer i infrastrukturen. Den makroøkonomiske styringen er vesentlig forbedret og gjeldssituasjonen er under kontroll. Tanzanias utviklingsindeks, HDI, for 2017 var på 0,538 og rangerte landet som nummer 154 av 189 globalt. Selv om HDI-verdien er i det laveste sjiktet, kan Tanzania vise til en stadig forbedring de seneste 20 årene, særlig grunnet økt levealder, men også grunnet en klar økning i antall år barn på skolen.

Tanzania har en av verdens raskest voksende befolkninger (3 % årlig) og rundt en million unge tanzanianere går hvert år ut i arbeidsledighet. Kvaliteten på utdanningen og helsetjenester er fortsatt lav. Den politiske stabiliteten og freden landet har opplevd for fastlandet siden 1961, og unionen med Zanzibar siden 1964, er unik i afrikansk sammenheng.

Siden valget 2015 har president Magufuli igangsatt en offensiv mot korrupsjon, sløsing og ineffektivitet i statsadministrasjonen. Samtidig har økende press på opposisjonen og sivilt samfunn, trakassering av seksuelle minoriteter, omdiskuterte økonomiske prioriteringer og forverrede rammebetingelser for privat sektor skapt betydelige utfordringer. Valgene i 2015 og 2016 på delvis selvstyrte Zanzibar var preget av uregelmessigheter.

Samarbeidsavtalen (MoU) fra 2017 om årlige politiske konsultasjoner er et godt utgangspunkt for å styrke samarbeidet og ha dialog om ulike utfordringer. Det er betydelige norske investeringer i landet som vil bety mye for det bilaterale samarbeidet og for Tanzanias utvikling.

## **2. Strategiske mål og prioriterte innsatsområder**

Det overordnede målet for norsk innsats i Tanzania er å bidra til oppnåelse av 2030-agendaen gjennom bærekraftig mobilisering av egne ressurser, beskyttelse av menneskerettighetene og utvikling av rammevilkår som fremmer private investeringer.

Tanzanias egen utviklingsplan og strategi, Vision 2025, har som overordnet mål å gjøre landet til et mellominntektsland innen 2025. Den tanzanianske regjeringen prioriterer industrialisering av landet gjennom bygging av infrastruktur, nasjonal ressursmobilisering, korrupsjonsbekjempelse og effektivisering av statlig sektor. De norske strategiske målene samsvarer godt med disse målsettingene. Samtidig vil Norge bidra til at de mest sårbare i samfunnet tas vare på, og legge til rette for deltakelse for sivilt samfunn samt jobbskaping og økonomisk vekst gjennom privat sektor. Likestilling, menneskerettigheter, miljø og klima, samt bekjempelse av korrupsjon er tverrgående hensyn som integreres i samarbeidet.

Norges seks strategiske mål i Tanzania er:

### **1. Økt nasjonal ressursmobilisering og bedret økonomisk styresett**

Bærekraftsmål 16 – Fred og rettferdighet og 17 – samarbeid for å nå målene.

Tanzanias fremtidige utvikling, inkludert oppnåelse av bærekraftsmålene, er helt avhengig av økt mobilisering av egne inntekter. Bedre forvaltning av statens inntekter vil bidra til reduksjon i bistandsavhengighet og korrupsjonsrisiko, og skape bedre rammevilkår for privat sektor.

*Prioriterte innsatsområder:*

- Norskledet giverinnsats for modernisering av Tanzanias skatteadministrasjon og reform av offentlig finansforvaltning, med vekt på digitalisering.
- Bidra til åpenhet og innsyn, redusert korrupsjon, styrket inntektsmobilisering og effektiv forvaltning og bruk av offentlige midler.

### **2. Bedre ernæring, helse- og utdanning for sårbare og marginaliserte grupper**

Bærekraftsmål 1 – Utrydde fattigdom, 2 – Utrydde sult, 3 – God helse, 4 – God utdanning, 5 – Likestilling mellom kjønnene og 10 – Mindre ulikhet.

Andelen under fattigdomsgrensen er 26,4 % og 8 % er ekstremt fattige (tall fra 2018). Det er fortsatt store behov innen helse og utdanning.

*Prioriterte innsatsområder:*

- Støtte ekstremt fattige, spesielt funksjonshemmede, kvinner og barn, gjennom kontantoverføringsprogrammet Productive Social Safety Net (PSSN) II.

- Støtte multilaterale organisasjoner og globale fond samt bidra til mer effektiv koordinering mellom bilateral og multilateral bistand og sivilsamfunnsinnsats.
- Støtte til høyere utdanning og forskning gjennom programmene Norhed, EnPe, Norpart og Norglobal.
- Støtte yrkesutdanning innen prioriterte sektorer som energi og landbruk.
- Vurdere å støtte Tanzanias arbeid med digital helse.

### **3. Styrket demokratisk utvikling og bedre vern av ytringsfriheten, kvinners rettigheter og sårbare og marginaliserte grupper**

Bærekraftsmål 5 – Likestilling mellom kjønnene og 16 – Fred og rettferdighet.

Innsatsen vil bli skalert opp i lys av den negative utviklingen når det gjelder demokratisk rom og kanaliseres gjennom nasjonale, norske og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner og FN-systemet. Demokrati og menneskerettigheter vil være et sentral tema i dialogen med myndighetene.

*Prioriterte innsatsområder:*

- Støtte Tanzanias iverksettelse av regionale og internasjonale menneskerettighetsforpliktelser.
- Bekjempe diskriminering og fremme kvinners og sårbare gruppers rettigheter og likestilling, inkl. kvinners deltakelse i arbeidslivet.
- Bidra til beskyttelse av ytringsfriheten og styrke mulighetene for et aktivt sivil samfunn, inkludert gjennom kulturorganisasjoner.

### **4. Styrket norsk næringslivsengasjement, økt handel og bedre rammebetingelser for privat sektor**

Bærekraftsmål 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst, 9 – Innovasjon og infrastruktur og 12 – Ansvarlig forbruk og produksjon.

Det private næringslivet er avgjørende for å skape arbeidsplasser til den raskt voksende befolkningen og gi et økt skattegrunnlag. Samtidig er rammebetingelsene utfordrende og krever god forståelse av lokal kontekst. Norske private selskapers investeringer er viktige for Tanzanias økonomiske utvikling, særlig innen energi (fornybar og naturgass) og landbruk. Norfund vil videreføre sine investeringer, blant annet innen finanssektoren, landbruk og energi.

*Prioriterte innsatsområder:*

- Fremme norske investeringer og jobbe for bedre rammebetingelser, særlig innen energi og landbruk.
- Vektlegge betydningen av at det stilles klare forventninger om ansvarlig næringsliv i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap og FNs veiledende prinsipper om næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), bl.a. i samarbeid med næringslivet, Innovasjon Norge, Norwegian-African Business Association (Naba) og utviklingsbankene.
- Støtte arbeidet med å lage en nasjonal handlingsplan om menneskerettigheter og næringsliv som vil gjøre det enklere for næringslivet å etterleve UNGP.
- Fremme handel gjennom regional integrasjon.

## **5. Økt tilgang på bærekraftig energi og forsvarlig forvaltning av naturressurser**

Bærekraftsmål 7 – Ren energi for alle, 13 – Stoppe klimaendringene og 14 – Liv under vann.

Tanzania er rik på naturressurser som må forvaltes forsvarlig for at det skal komme befolkningen til gode. Utvikling og bærekraftig forvaltning av Tanzanias gassforekomster er trolig det viktigste enkelttiltaket for å fremme industrialisering, skape arbeidsplasser og øke skatteinntektene. Elektrifisering av landet er høyt politisk prioritert og en forutsetning for industrialisering og lokal næringsutvikling, samt drift av sykehus og skoler. Antall husholdninger på landsbygda som har fått tilknytning til elektrisitet har økt markant de seneste årene, men fremdeles har færre enn én av fem husholdninger utenfor byene tilgang til elektrisitet. Bruk av ved og trekull som brensel er en av de viktigste drivkreftene for avskoging. Energi fra andre fornybare kilder og gass kan redusere avskogingen og klimagassutslipp.

*Prioriterte innsatsområder:*

- Videreføre institusjonssamarbeid, kapasitetsutvikling og digitalisering hos myndighetene innen bærekraftig energi, miljø- og petroleumsforvaltning.
- Bidra til økt tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi.
- Støtte tiltak for bærekraftig skogforvaltning og redusert avskoging, klimatilpasning og gjennomføring av nasjonale planer og forpliktelser for klima og miljø gjennom multilaterale og bilaterale kanaler.

## **6. Økt matsikkerhet og effektivisering av landbruket**

Bærekraftsmål 2 – Utrydde sult, 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst og 13 – Stoppe klimaendringene.

Omlag  $\frac{3}{4}$  av befolkningen er involvert i landbruksaktiviteter. Mangel på rådgivningstjenester, innsatsfaktorer og markeder gir lav produktivitet. Landbruket er svært sårbart overfor klimaendringer, og det er behov for økt produktivitet i eksisterende landbruksområder for å bidra til klimatilpasning og redusere avskoging grunnet utvidelse av landbruksareal.

*Prioriterte innsatsområder:*

- Støtte til effektivisering av landbruket i partnerskap med privat sektor, med vekt på produktivitetsøkning, videreføring og økt matsikkerhet. Klimatilpasning er et særlig viktig hensyn. Den norske handlingsplanen for bærekraftige matsystemer vil være førende for innsatsen.
- Økt synergi mellom tiltak Norge støtter innen utdanning, helse og ernæring og tiltak for landbruk og matsikkerhet.
- Støtte til høyere utdanning og forskning innen matsikkerhet og landbruk.
- Bidra til jobbskaping, særlig for ungdom innen produksjon og prosessering.

## **3. Virkemidler for norsk innsats**

De viktigste virkemidlene er politisk dialog, næringsfremme, bilateral- og multilateral bistand. Humanitær innsats, regionale tiltak, kunnskapsformidling og forskningssamarbeid samt samarbeid med frivillige organisasjoner og andre givere, inngår i dette bildet.

*Den politiske dialogen* er det viktigste instrumentet for å påvirke den politiske utviklingen og fremme menneskerettigheter direkte overfor myndighetene. I 2017 ble det undertegnet en Memorandum of Understanding (MoU) om politiske konsultasjoner, inkludert menneskerettigheter, bistand og næringsfremme. Politiske besøk og ambassadens innsats er avgjørende for at Norge skal kunne påvirke den politiske utviklingen i positiv retning. Norges lange forhold til Tanzania basert på tillit og gjensidig respekt er et komparativt fortrinn og et godt utgangspunkt for dialog. Samarbeid om globale spørsmål er en viktig del av dialogen med Tanzania, herunder betydningen av en global orden, multilaterale institusjoner, et sterkt og effektivt FN, felles innsats på klima og bærekraftsmålene, samt fred og sikkerhet.

*Gode rammevilkår for private investeringer* er av stor betydning for Tanzanias utvikling. Utvinning og videre utvikling av landets gassforekomster står i en særklasse, og er trolig landets viktigste enkeltprosjekt for å oppnå industrialisering, jobbskaping og økte skatteinntekter. Norske selskaper og Norfunds investeringer, bidrar til landets utvikling. Krevende rammebetingelser legger en demper på interessen hos norske selskaper.

Tanzania er et satsningsland for Norfund og vil fortsatt vurdere å prioritere investeringer i landet i sektorer med høy utviklingseffekt, som ren energi, finansinstitusjoner og grønn infrastruktur. Tanzania dekkes opp av Norfunds regionkontor for Øst-Afrika i Nairobi.

*Bistanden* vil fortsatt være et viktig instrument innen de fleste innsatsområdene. I løpet av det siste tiåret er imidlertid den internasjonale bistanden og Norges bilaterale støtte halvert. Videre reduksjon i bistanden, både bilateralt og multilateralt, bør være en målsetting over tid dersom Tanzanias økonomi vokser og fattigdommen reduseres. Parallelt bør mer fokus settes på næringsliv, forskningssamarbeid og politisk dialog. Institusjonssamarbeid, bl.a. gjennom kunnskapsbanken, og dialog om spørsmål knyttet til menneskerettigheter, vil stå sentralt i Norges engasjement i tiden fremover. Ekstern finansiering er fortsatt betydelig innen helse og utdanning, og Norge bidrar særlig gjennom kjernestøtten til multilaterale organisasjoner. Ambassaden deltar blant øvrige givere i samtlige sektorer hvor Norge gir støtte for å sikre bedre koordinering og felles innsats.

Den bilaterale bistanden tar utgangspunkt i norsk kompetanse og komparative fortrinn og bidrar til å styrke kapasitet og kunnskap i tanzanianske offentlige institusjoner innen skatt- og offentlig finansforvaltning, fornybar energi, petroleumsforvaltning og miljø. Den bilaterale bistanden gir nettverk og kunnskap som er avgjørende for den politiske dialogen. Det er en ambisjon å se total bilateral bistand mer i sammenheng, der bidrag innen forskningssektoren og Norads sivilsamfunnsstøtte integreres bedre med ambassadens landprogram. Ambassaden vil i større grad utnytte det tanzaniansk-norske alumni-nettverket med fokus på hva samarbeidet om høyere utdanning og forskning mellom tanzanianske og norske institusjoner har frembrakt av resultater som er relevant for Tanzanias utvikling.

Tanzania er en stor mottaker av multilateral bistand og globale fond, blant annet innen helse, utdanning og infrastruktur. Tanzania mottar humanitær bistand fra Norge gjennom bl.a. FN for å bistå flyktingene fra Burundi og DR Kongo. Kanalisering av bistanden gjennom multilaterale organisasjoner og initiativ kan bidra til økt skala og bedre koordinering ved at ressurser fra flere givere samles. Innen enkelte områder har multilaterale organisasjoner også kompetanse som gir dem et komparativt fortrinn, tyngde og påvirkningskraft. Antallet multilaterale organisasjoner, fond og mekanismer som Norge støtter og som er aktive i Tanzania er svært høyt. Bedre koordinering og konsentrasjon om et mindre antall kanaler bør

være en målsetting. Hvordan FN-reformene implementeres og gjennomføres i Tanzania er av interesse. Norge må påvirke og bidra til at FN leverer som vi forventer.

Et betydelig antall norske og internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner bidrar til fattigdomsreduksjon, økonomisk utvikling, helse, utdanning og fremme av rettigheter i en lang rekke lokalsamfunn i Tanzania. Støtte gjennom Norad til disse organisasjonene bør fortsatt prioriteres. Sivilt samfunn skaper lokalt engasjement og grunnlag for demokratisk deltakelse. Begrensningen ligger i risiko for fragmentering av innsatsen og i muligheten for å påvirke landets overordnede politiske og økonomiske utvikling. Enkelte lokale menneskerettighetsorganisasjoner utgjør en viktig motvekt mot myndighetenes innstramminger de siste årene, og støtten til disse vil skaleres opp.

#### **4. Risikovurdering**

*Fortsatt negativ utvikling for menneskerettighetene og demokrati.* Dette kan føre til at flere bilaterale og multilaterale givere skaleres ned støtten og at utenlandske investorer trekker seg ut. Det vil påvirke den økonomiske utviklingen negativt. Det kan også føre til svekket støtte i norsk opinion for fortsatt samarbeid med Tanzania. Opptakten til valget i 2020 øker sjansen for sosial uro. Sannsynligheten for radikalisering og terror vil kunne øke på sikt. *Tiltak: Politisk dialog, støtte til FN og økt støtte til lokalt sivil samfunn.*

*Økonomisk nedgang og sosial uro.* Krevende rammebetingelser for næringslivet, lite bærekraftige offentlige investeringer og begrenset framgang i kampen mot korrupsjon og effektivisering av statlig sektor fører til redusert vekst. Utilstrekkelige statlige overføringer til utdanning og helse samt fortsatt høy befolkningsvekst bidrar til redusert kvalitet på offentlige tjenester, konflikter rundt landrettigheter og ikke bærekraftig forvaltning av miljø- og naturressurser. *Tiltak: Støtte til offentlig finansforvaltning, skattereform, energi, jobbskaping/næringsliv, helse- og utdanning, sosiale sikkerhetsnett, landbruk, miljø/klima. Giversamarbeid og felles giverdialog. Politisk dialog og støtte til sivil samfunn. Oppfordre utviklingsbankene og FN til å påvirke myndighetene.*

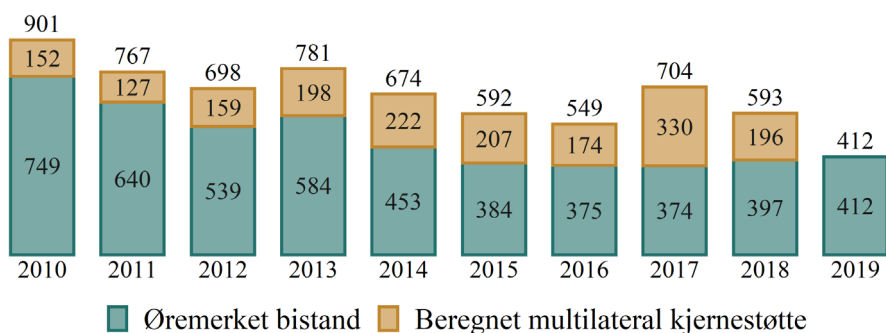
*Svak resultatoppnåelse i bistanden.* Manglende eierskap og koordinering hos samarbeidspartnerne, samt forsinkelser og manglende forutsigbarhet, særlig i offentlig sektor i Tanzania, hindrer måloppnåelse i bistanden. Korrupsjonsrisikoen er fortsatt en utfordring. *Tiltak: Tett dialog med myndighetene i samarbeid med andre givere. Tilstrekkelige ressurser avsatt til å sikre kvalitet i norsk forvaltning, inkludert oppfølging og kvalitetskontroll av multilateral bistand og sivil samfunn.*

*Uro i nabolandene og økte flyktningestrømmer til Tanzania.* Dette gjelder Burundi, DR Kongo, nordlige deler av Mosambik. *Tiltak: Politisk dialog, humanitær støtte, påvirkning gjennom/samarbeid med UNHCR, andre givere og gjennom regionale organisasjoner.*

## Vedlegg: Norsk bistand til Tanzania

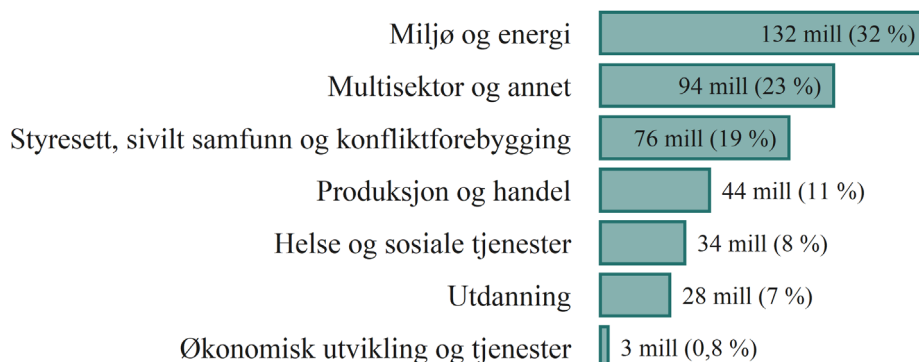
I 2019 utbetalte Norge 412 millioner kroner øremerket bistand til Tanzania gjennom bilaterale og multilaterale kanaler. I tillegg viser beregninger at landet har mottatt bistand fra norsk kjernestøtte til multilaterale organisasjoner<sup>1</sup>. 2019-beregninger er ikke tilgjengelige per i dag.

*Bistand til Tanzania, 2010-2019. NOK mill.*

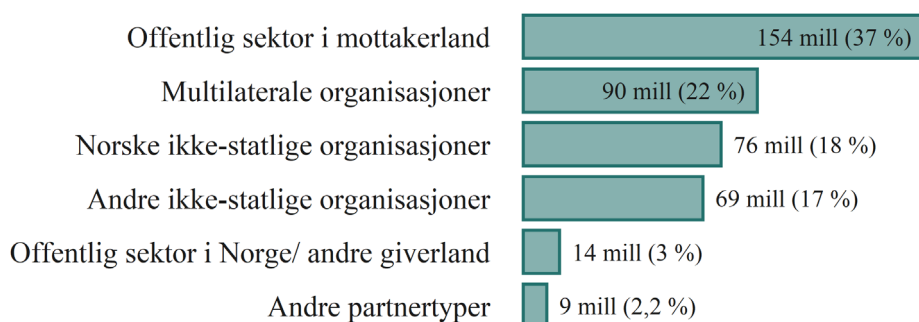


### Norsk øremerket bistand i 2019

*Tematisk fordeling, øremerket bistand til Tanzania i 2019*



*Type partner, øremerket bistand til Tanzania i 2019*



<sup>1</sup> Beregnet norsk multilateral kjernestøtte til Tanzania i perioden 2010-2018 er beregnet av OECD Development Co-operation Directorate (DCD). Beregnet multilateral kjernestøtte er basert de multilaterale organisasjonenes forbruk av kjernestøtte til mottakerland.